

Středověk v pohybu

Téma

Trh s mramorem v pozdně antickém Středozeří. Sarkofágy z Ravenny a „globální dějiny umění“

Hlavní referující

Zuzana Frantová (Masarykova univerzita v Brně)

Kdy

Úterý 21. listopadu 2017,
16.00

Kde

ÚDU AV ČR, Husova 4, Praha 1,
1. patro, místnost č. 117

Otázky nad původem architektů, kameníků a jejich inspirací patří v dějinách pozdně antické architektury k těm nejdiskutovanějším. Ravenna, město na pobřeží Jaderského moře, které se v roce 402 stalo důležitým centrem Západořímské říše, byla vždy k těmto otázkám zvláště náchylná. I přesto, že Ravenna ležela v samém srdci západní kultury, její památky často byly a jsou považované za východní, resp. byzantské. Spor mezi těmi, kteří chápali ravennské umění jako pokračování klasické římské tradice a těmi, kteří jej viděli jako přehlídku byzantského umění na italské půdě, několikrát v dějinách překročil hranice dějin umění a stal se mocným nástrojem v nejrůznějších politických debatách. Snahy o jasnou identifikaci jednotlivých stavebních a dekoračních prvků jako „západní“ či „východní“, „konstantinopolské“, „ravennské“ či „římské“ nebo „import“ či „lokální výroba“ jsou však i nadále předmětem živých diskusí a přehodnocování.

Nejnovější archeologické a archeometrické výzkumy pozdně antického mramoru však, zdá se, volají po globálním přístupu ke studiu pozdně antického umění (ve smyslu, jak jej definoval Enrico Castelnovo nebo Thomas DaCosta Kaufmann) spíše než po jasné kategorizaci. Tento přístup vyžaduje zkoumání čistě materiálních aspektů jednotlivých objektů, praktického fungování trhu s mramorem a pohybu řemeslníků, kteří byli hlavním hybatelem uměleckých výměn a šíření nových technologií. Až porozumění fungování trhu s mramorem nám může ukázat, že výše uvedené snahy o přesnou definici přestávají být relevantní a do popředí nastupují zcela nové otázky o pozdně antickém světě, který byl globalizovaný, mj. skrze materiál a řemeslníky samotné.

Koncept „globálních dějin umění“ může být v dnešní době kritizován jako projekce dnešního světa do minulosti. Počátky tohoto přístupu nacházíme v poválečném období a v touze vymanit umění ze všech druhů nacionalismů, kdy byl voláním po mezinárodní spolupráci ve světě rozděleném Studenou válkou a samozřejmě nabyt na intenzitě po pádu Železné opony. Nicméně výsledky archeologických průzkumů vraků římských lodí a archeometrické analýzy mramoru do velké míry podporují toto globální chápání římského světa, které se zdá být mnohem blíže skutečnosti, než národní a regionální přístupy dějin umění 20. století.

Přednáška chce na příkladu architektonických prvků a kamenické skulptury z Ravenny ukázat, jak poznání vlastní materiality objektů a způsobů výroby mohou vysvětlit vzhled určité památky všude tam, kde tradiční metody uměleckohistorické vědy, jako je ikonografická a formální analýza, selhávají. Jejím skutečným cílem je však otevřít diskusi nad důležitostí poznání uměleckých výměn, praktických aspektů tvorby i mezioborové spolupráce ve studiu středověkého umění obecně.

Mgr. Zuzana Frantová, PhD

V současné době odborná pracovnice Semináře dějin umění FF MU (Hans Belting fellowship), participace na projektu “Iconic Presence. The Evidence of Images in Religion”; Asistentka Centra raně středověkých studií v Brně; Exekutivní redaktorka časopisu Convivium. Exchanges and Interactions in the Arts of Medieval Europe, Byzantium, and the Mediterranean
2017 titul Ph.D. a docteur ès lettres na základě ohajoby disertační práce: Ravenna, sedes imperii (402–476) and Artistic trajectories in the Late Antique Mediterranean, FFMU v co-tutoringu s Université de Lausanne, Faculté des lettres, Histoire de l’art: školitelé Ivan Foletti, Nicolas Bock,

Publikace:

Ravenna: sedes imperii (402–476). Artistic Trajectories in the Late Antique Mediterranean, Řím 2018 (v tisku).

Ivan Foletti, Zuzana Frantová (eds.), The Antique Memory and the medieval Art, Řím/Brno 2015.

Zuzana Frantová, Hereze a loajalita/Heresy and loyalty, Brno 2014.

Objects of Memory, Memory of Objects. The artworks as a vehicle of the past in the Middle Ages, Alžběta Filipová, Zuzana Frantová, Francesco Lovino (eds.), Brno 2014

Ivan Foletti with the collaboration of Zuzana Frantová, Opuscula Historiae Artium. Byzantium, Russia and Europe, Supplementum 63 (2013).

“Ravenna as a Battlefield. The Late Antique Monuments between Orientalism and Nationalism”, in Orient oder Rom? Prehistory, History and Reception of a Historiographical Myth (1880–1930), Francesco Lovino (ed.), Řím 2017 (v tisku)

“An autonomous glass tesserae production in Classe”, in La circolazione del mosaic nell’alto medioevo. Idee, forme, maestranze, materiali, Valentina Cantone (ed.), Padova 2017 (v tisku).

“Ivory Icons, Leo the Great and Monophysite Heresy”, in The Fifth Century in Rome: Art, Liturgy, Patronage, Foletti, Ivan / Gianandrea et al., Rome 2017, pp. 217–242.

Zuzana Frantová, “The Milan five-part Diptych as a Manifestation of Orthodoxy”, Arte Medievale, V (2015), pp. 9-26.

Středověk v pohybu (39.) – Trh s mramorem v pozdně antickém Středozeří.
Sarkofágy z Ravenny a „globální dějiny umění“ – Zuzana Frantová